

АКАДЕМІЧНА МОТИВАЦІЯ СТУДЕНТІВ УКРАЇНИ ТА США

У роботі представлені результати досліджень відмінностей академічних мотивацій українських та американських студентів, пов'язаних з їхньою оцінкою цікавості, важливості, корисності і приємності відвіданих ними занять.

Ключові слова: академічна мотивація, професійні школи, університетська освіта, студенти бакалаврату.

В работе представлены результаты исследований различий академических мотиваций украинских и американских студентов, связанных с их оценкой интересности, важности, полезности и приятности посещенных ими занятий.

Ключевые слова: академическая мотивация, профессиональные школы, университетское образование, студенты бакалаврата.

The article presents the results of a study exploring differences between Ukrainian and American students in academic motivation related to their judgments of how much their classes were interesting, important, useful and enjoyable.

Key words: Academic Motivation, Professional School, University Education, Undergraduate Students.

Постановка проблеми. Останнім часом у світі відбувається дискусія стосовно так званої кризи університету [1]. Вчені занепокоєні падінням авторитету університету як соціальної інституції. Багато успішних людей, навіть у галузях високих технологій, дають майбутнім фахівцям переконливі взірці ігнорування університетської освіти. Наприклад, «патриархи» комп'ютерних технологій Білл Гейтс та Стів Джобс не отримували дипломів про вищу освіту.

Натомість, за даними інформаційного агентства Associated Press більше половини молодих випускників коледжів США не використовують отримані навички і знання. Працедавці вимагають більш спеціалізованих сертифікатів або певного досвіду роботи. Молоді люди зі ступенями бакалавра все частіше не знаходять роботу за фахом і не можуть окупили зростаючу плату за навчання. Середня заробітна плата тих, хто одержав ступінь бакалавра неухильно знижується з 2000 року. Перспективи працевлаштування для бакалаврів впали до найнижчого рівня за десятиліття! У 2011 році близько 1,5 млн, або 53,6 відсотка з випускників бакалаврату американських університетів, молодших за 25 років, були безробітними або частково безробітними. Це найгірша ситуація у США, принаймні, за 11 останніх років [2].

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Сучасний бізнес швидко відреагував на проблеми суспільства і запропонував альтернативу університетській освіті. Виклик зроблено з боку новітніх позауніверситетських професійних шкіл, що інтенсивно створюються та набувають популярності останнім

часом [3]. Вони спритно використовують вагомні аргументи, щоб переконати пересічного студента у перевагах таких шкіл над університетами:

1. Швидкі зміни освітніх програм відповідно до потреб.
2. Переважне залучення практиків а не діпломованих науковців до викладання.
3. Низька вартість та короткий термін навчання.
4. Відсутність загальноосвітніх предметів, які, зазвичай, не цікавлять і дратують студентів в класичних університетах.
5. Розвинуті можливості дистанційного та гнучкого у часі навчання.
6. Відсутність акредитаційних обмежень, наприклад, кількості годин, тематики та терміну навчання.

Найбільш інтенсивний розвиток професійних шкіл відбувається там де найменш сталі знання – в інформаційних технологіях. Такі школи створюють привабливі умови для людей, які хотіли б швидко почати працювати, змінити, або підвищити власну кваліфікацію без довготривалого та коштовного навчання в університеті із сумнівною перспективою опинитися без практичних навичок але з тягарем загальних і застарілих знань.

Виробництво також визнає сертифікати професійних шкіл, бо не хоче займатися довготривалою адаптацією людей з академічною освітою до реалій сьогодення. Наявність глибоких та всебічних знань вже не є перевагою, особливо коли доказом цього є лише диплом [4].

Така ситуація викликає зниження мотивації студентів щодо навчання. Це призводить не лише до зменшення набору студентів в університетах. Мотивація визначає успішність та активність студентів. Зростання академічного шахрайства, що має місце у США в останні роки, значною мірою, вчені пояснюють саме зменшенням мотивації до навчання [5].

Мотивація є, ймовірно, найбільш важливим фактором серед тих, що можуть застосувати викладачі з метою поліпшити якість навчання. Розроблені численні міждисциплінарні теорії, щодо мотивації студентів [6; 7]. Хоча кожна з цих теорій переконливо розглядає окремі аспекти мотивації, немає єдиної теорії, здатної адекватно пояснити мотивації студентів в цілому. Але, разом з тим, дослідники дійшли висновку, що навчання практично неможливе, якщо студенти немотивовані [8]. Таким чином, концепція освіти «один раз на все життя» в університетах поступово програє концепції «навчання упродовж всього життя» в професійних школах. При цьому молоді люди не усвідомлюють, що без фундаментальних знань, які дає університет, студент сам виключає можливість для себе швидко реагувати у майбутньому на зміни потреб ринку робочої сили, пов'язані з науково-технічним розвитком суспільства.

Постановка завдання. Освіта США була занурена у проблему, що розглянута, раніше ніж українська. Тому важливо виявити наскільки такий досвід можна використати в Україні, де ця проблема лише народжується. У першу чергу, треба з'ясувати схожості та відмінності у академічній мотивації американських та українських студентів.

Виклад основного матеріалу дослідження. У 2009 році з ініціативи та за участю автора були проведені опитування студентів бакалаврату одного університету Сполучених Штатів і одного університету України [9]. Приблизно по 200 студентів бакалаврату з кожного боку відповіли анонімно на низку запитань стосовно власної мотивації щодо навчання.

Для участі в експериментальній частині дослідження в якості досліджуваних (респондентів) були залучені студенти всіх курсів бакалаврату з першого по четвертий. Всього в дослідженні взяло участь приблизно по 200 студентів з кожної країни. Обробка результатів полягала в тому, що були складені зведені таблиці з результатами, отриманими від кожного студента, обчислені середні показники і процентні співвідношення по кожному з досліджуваних параметрів, які, у свою чергу були зведені для аналізу в узагальнюючі таблиці.

Головне питання дослідження – з'ясувати чи є різниця між переконаннями американських та українських студентів щодо відвіданих занять. Досліджувалися чотири питання:

1. Наскільки студенти зацікавлені навчанням.
2. Наскільки важливими вони вважають матеріали, що пропонуються викладачами.
3. Наскільки корисними для себе студенти вважають отримані знання.
4. Наскільки приємно студент почуває себе під час занять, тобто яка атмосфера панує.

Значущість кожної відповіді оцінювалася за зростаючою шкалою. Кожне питання мало сім рівней відповідей за шкалою Лайкерту [10] від 1 = «Жодного», до 7 = «Всі». При цьому вважалося, що 1 бал відповідає мінімальній значущості мотиву а 7 балів – максимальній. Студенти мали можливість, за бажанням, не відповідати на окремі запитання.

У табл. 1 представлені результати обробки відповідей на питання «Скільки відвіданих за минулий рік занять були для вас цікавими», а на рис.1 представлена відповідна діаграма. На діаграмі відображені нормовані оцінки по категоріях. Нормування відбувалося шляхом віднесення кількості студентів, які обрали відповідний варіант відповіді, до загальної кількості студентів, які дали відповідь саме на це питання. Результати опитування представлені у відсотках.

Таблиця 1

Результати відповідей на запитання «Скільки відвіданих за минулий рік занять були для вас цікавими»

Країна	Кількість обраних варіантів відповідей:							Середній рівень за Лайкертом	Загальна кількість відповідей
	Жодного	Дуже мало	Мало	Приблизно половина	Багато	Дуже багато	Всі		
Україна	1	15	49	63	40	25	6	4,13	199
США	1	13	34	53	51	37	7	4,42	196

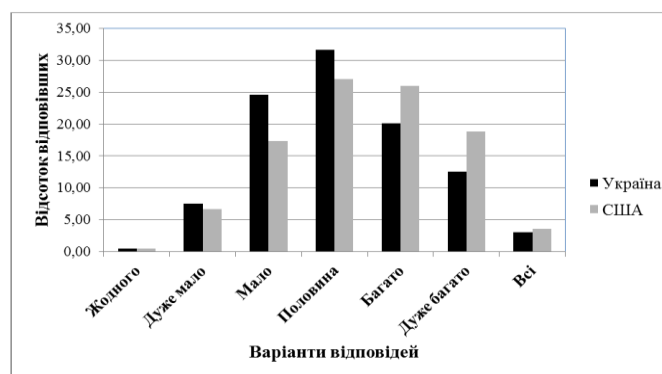

Рис. 1. Відсотки обраних варіантів відповідей на запитання «Скільки відвіданих за минулий рік занять були для вас цікавими»

У табл. 2,3 та 4, а також на рис. 2, 3 та 4 представлені відповідні результати обробки відповідей на інші три запитання.

Таблиця 2

**Результати відповідей на запитання
«Скільки відвіданих за минулий рік занять були для вас важливими»**

Країна	Кількість обраних варіантів відповідей:							Середній рівень за Лайкертом	Загальна кількість відповідей
	Жодного	Дуже мало	Мало	Приблизно половина	Багато	Дуже багато	Всі		
Україна	4	7	36	50	59	20	17	4,46	193
США	0	18	29	41	50	45	11	4,56	194

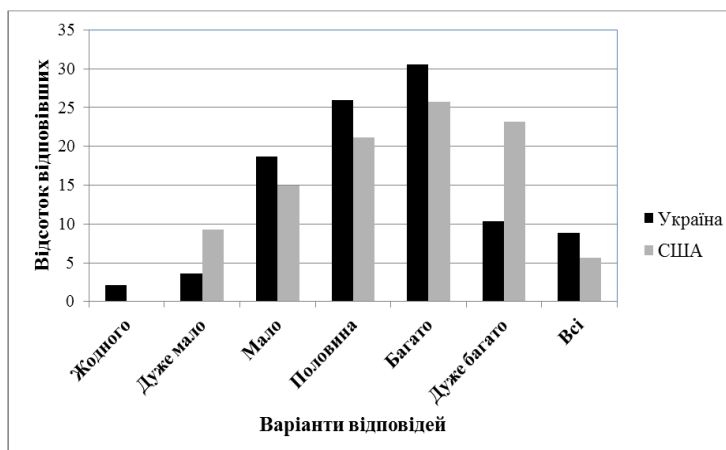

Рис. 2. Відсотки обраних варіантів відповідей на запитання «Скільки відвіданих за минулий рік занять були для вас важливими»

Таблиця 3

Результати відповідей на запитання «Скільки відвіданих за минулий рік занять були для вас корисними»

Країна	Кількість обраних варіантів відповідей:							Середній рівень за Лайкертом	Загальна кількість відповідей
	Жодного	Дуже мало	Мало	Приблизно половина	Багато	Дуже багато	Всі		
Україна	4	14	42	47	45	23	18	4,33	193
США	0	18	40	47	48	35	8	4,34	196

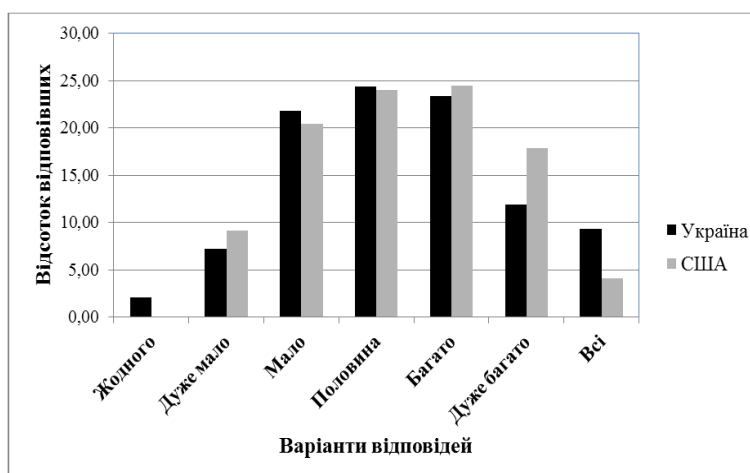

Рис. 3. Відсотки обраних варіантів відповідей на запитання «Скільки відвіданих за минулий рік занять були для вас корисними»

**Результати відповідей на запитання
«Скільки відвіданих за минулий рік занять були для вас *приємними*»**

Країна	Кількість обраних варіантів відповідей:							Середній рівень за Лайкертом	Загальна кількість відповідей
	Жодного	Дуже мало	Мало	Приблизно половина	Багато	Дуже багато	Всі		
Україна	4	37	63	41	34	10	5	3,59	194
США	3	25	48	46	48	22	3	3,97	195

Наступна задача дослідження полягала у тому, щоб перевірити чи відрізняються результати відповідей українських та американських студентів на кожне з чотирьох поставлених запитань. Результати у табл. 1-4 представлені порядковою шкалою. Для статистично обґрунтованого порівняння кожної пари незалежних вибірок використовувався непараметричний тест,

заснований на критерії Колмогорова-Смирнова [11]. Цей критерій є одним з найбільш широко використовуваних непараметричних критеріїв. Тест досить чутливий до відмінностей у досліджуваних вибірках, а також вважається кращим у випадках, коли кількість категорій обмежена.

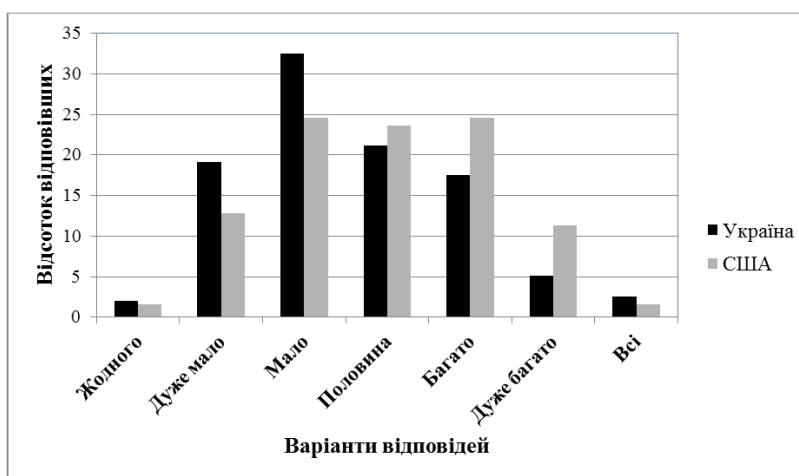

Рис. 4. Відсотки обраних варіантів відповідей на запитання «Скільки відвіданих за минулий рік занять були для вас *приємними*»

Основою тесту є перевірка гіпотези однорідності двох емпіричних законів розподілу. Для цього був виконаний розрахунок максимальної різниці Z між кумулятивними частотами обох вибірок, на підставі якої виводиться ймовірність помилки P (двостороння статистична значущість). У випадку $P > 0,05$ гіпотеза про однорідність двох вибірок відхиляється на рівні

значимості 0,05, яку зазвичай приймають у соціальних дослідженнях. Тобто вважається, що існують суттєві відмінності між вибірками, що порівнюються. В іншому випадку робиться висновок про те, що вибірки суттєво не відрізняються. Зведені результати розрахунків представлені у табл. 5.

Таблиця 5

Зведені результати розрахунків

Показники	Значення показників за кожним запитанням щодо відвіданих занять			
	Зацікавленість	Важливість	Корисність	Приємність
Z-Колмогорова-Смирнова	1,271	0,954	0,517	1,443
Двостороння статистична значимість P	0,079	0,323	0,952	0,031
Висновок про різницю між вибірками	несуттєва	несуттєва	несуттєва	суттєва

Хоча середній рівень зацікавленості американських студентів за Лайкертом перевищує відповідний рівень українських на 6,6 % відсотків (4,42 проти 4,13), що наявно видно з діаграми на рис. 1, статистично результати не відрізняються.

Дуже близькі результати отримані у порівнянні оцінки важливості відвіданих занять студентами обох країн (див. рис. 2). Середні значення оцінки за Лайкертом відрізняються лише на 2,2 % (4,46 проти 4,56, див. табл. 2), хоча як бачимо, має місце

неоднаковий розподіл відповідей по категоріях. Американські студенти більш рівномірно «розподілили» відповіді між категоріями. Але і в цьому випадку не виявлена статистично обґрунтована суттєва різниця між вибірками.

Найбільш близькими виявилися оцінки корисності відвіданих занять. Відмінність середнього рівня оцінок складає лише 0,01 (4,33 проти 4,34) або 0,23 %. Як і очікувалось, статистично не зареєстровані відмінності також і в цьому випадку.

Лише перевірка достовірності збігу та вімінностей в останньому опитуванні виявила суттєві відмінності між оцінками українських та американських студентів. В обох випадках найменший абсолютний рівень позитивних оцінок виявили студенти щодо оцінки приємних вражень від занять, які були відвідані: 3,59 у випадку України та 3,97 у випадку США. Як бачимо, студенти США виявили суттєво більший рівень

оцінки (див. рис. 4), що і підтвердилось статистично (див. табл. 5).

Висновки

1. Студенти продемонстрували схожі оцінки відвіданих занять з точки зору цікавості, важливості та, особливо, корисності. Немає статистично значущої відмінності успішності між студентами двох країн стосовно перелічених питань.

2. Існує статистично доведена різниця між оцінками приємних вражень стосовно відвіданих занять. Студенти США дали значно вищу оцінку у цьому випадку.

3. Викладачі українських університетів, за оцінками студентів, проводять заняття на рівні, який не відрізняється від того, як викладають американські колеги, але їм слід звернути увагу на створення більш приємного для студентів середовища під час проведення занять.

ЛІТЕРАТУРА

- Whitley, B. E. Factors associated with cheating among college students: A review. *Research in Higher Education*. – 1998, Vol. 39(3), pp. 235–274.
- H.Yen. Half of recent college grads underemployed or jobless, analysis says. http://www.cleveland.com/business/index.ssf/2012/04/half_of_recent_college_grads_u.html.
- Dayle Duggins. Professional and vocational schools: A 4-year university alternative. *USA TODAY*. Education. Published June 17th, 2012.
- Rosenbaum J. E. *Universal Higher Education: Challenges and Alternative Strategies for Serving the New College Student* // Ford Policy Forum 2004. – 2004.
- Schraw, G., Olafson, L., Kuch, F., Lehman, T., Lehman, S., & McCrudden, M. T. Interest and academic cheating. In E.M. Anderman & T.B. Murdock (Eds.), *Psychology of academic cheating*. – 2007, Amsterdam: Academic Press, pp. 59–85.
- Afzal, H., Ali, I., Khan, M. A., and Hamid, K. (2010). A Study of University Students' Motivation and Its Relationship with Their Academic Performance // *International Journal of Business and Management*. – 2010, Vol.5(4), pp. 80-89.
- Debnath, S. C. College Student Motivation: An Interdisciplinary Approach to an Integrated Learning Systems Model // *Journal of Behavioral and Applied Management*. – 2005, Vol. 6(3), pp. 168–189.
- Williams K. C., Williams C. C. Five key ingredients for improving student motivation // *Research in Higher Education Journal*. – 2011, Vol. 12, pp. 1–23.
- Stephens J. M., Romakin V., Yukhymenko M. Academic motivation and misconduct in two cultures: A comparative analysis of US and Ukrainian undergraduates // *International Journal for Educational Integrity*. – 2010, Vol. 6, № 1, pp. 47–60.
- Likert R. A technique for the measurement of attitudes // *Archives of psychology*. – 1932, Vol. 22, № 140, p. 55.
- Ромакін В. В. Комп'ютерний аналіз даних: [навчальний посібник] / В. В. Ромакін. – Миколаїв : Вид-во МДГУ ім. Петра Могили. – 2006. – 144 с.

Рецензенти: Мещанінов О. П., д.пед.н., проф.;
Богуславський Л. З., к.т.н., доц.,

© Ромакін В. В., 2013

Дата надходження статті до редколегії 07.05.2013 р.

РОМАКІН Володимир Вікторович – старший викладач кафедри інформаційних технологій і програмних систем Чорноморського державного університету імені Петра Могили.

Коло наукових інтересів: академічна чесність, академічна мотивація студентів.